

Lausuntopyyntöne 27.6.2025

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi julkisen talouden hoitamisesta sekä eräksi siihen liittyviksi laiksi**Velkakestävyys**

EU:n jäsenvaltioiden velkakestävyys vahvistaminen on tärkeä pitkän aikavälin talouskasvua ja valinnanmahdollisuuksia tukeva tavoite. Velkakestävyys tavoitetta ei tule vesittää sillä, että saman finanssipolitiikan lainsäädäntökokonaisuuteen nivotaan tavoitteita ja poikkeuksia muun muassa vihreän siirtymän, digitalisaation, osallistavuuden ja kestävyisyyden investoinneille sekä puolustusvoimavaroille.

Toisaalta julkisen talouden kestävyys vaatii sopeutustoimien ohella punnituttuja kasvutoimenpiteitä. Velan määrä tai velkasuhde ei ole itseisarvo, vaan se, että yhteiskunnan palvelut tuottavat kansalaisille lisäarvoa ja velan hoitamiseksi saavutetaan riittävät tulot.

Velkakestävyystavoitteen toteuttamiskelpoisuus lähtee kuitenkin siitä, että tavoite on saavutettavissa oleva ja perusteltavissa äänestäjille lyhyen aikavälin päätöksenteossa. Uudessa finanssipoliittisessa lakiehdotuksessa ehdotetaan säädettäväksi kansallinen numeerinen pitkän aikavälin velkasuhdetavoite. Velkasuhdetavoitteeksi ehdotetaan enintään 40 prosenttia suhteessa bruttokansantuotteeseen. Jos velkasuhde on tätä korkeampi, sitä pyritään laskemaan kahdeksan vuoden tarkasteluajanjaksolla ja tiukennetulla rahoitusasematavoitteella kohti tavoitetasoa. Velkasuhdetavoitteen kiinnittäminen Pohjoismaille tyypilliseen velkatasoon kuvastaa kestävyysvajelaskelmille tyypillistä tavoiteasetantaa. Tässä vaiheessa se ei ole kuitenkaan realistinen tavoite, kun arvioi Suomen kasvunäkymiä, taloudenhoitokykyä ja tulevia menopaineita. Sopeuttaminen ei onnistu kirjoittamalla lainsäädäntöön tiukkoja tavoitteita, jos yhteiskunnassa ei ole keinoja saavuttaa niitä.

Rahoitusasematavoite

Nykyinen lainsäädäntö velvoittaa päättäjiä asettamaan julkisyhteisöjen ja sen alasektoreiden rahoitusasemalle nimellisen, vaalikausikohtaisen tavoitteen. Velvoite julkisen sektorin tasapainottumista tavoittelevan rahoitusasematavoitteen asettamiseksi on ollut voimassa jo noin vuosikymmenen ajan. Tällä aikavälillä rahoitusasematavoitteet eivät ole toteutuneet. Toisaalta hallitusohjelmatavoitteiden epäonnistumisesta ei ole seurannut yhtään mitään. Hallitusten finanssipoliittisten tavoitteiden jälkikäteis seuranta ja tehtyjen päätösten vaikuttavuuden analysointi on olematonta.

Esitetyssä uudessa lainsäädännössä julkisen talouden hoitoa ohjattaisiin valtioneuvoston asettamalla **valtion- ja paikallishallinnon yhteenlaskettua nimellistä rahoitusasemaa** koskevalla tavoitteella.

Kuntaliitto ei hyväksy sitä, että hallitusten julkisen sektorin hoitoa koskevassa tavoitteenasetannassa luovuttaisiin erillisistä julkisen sektorin alasektoreiden rahoitusasematavoitteista. Paikallishallinnon, vähintäänkin kuntatalouden, tehtävät, itsehallinto, rahoitusmuodot, rahoitusasema ja varallisuus eroavat niin voimakkaasti valtion ja hyvinvointialueiden toiminnasta, että **kuntia ja kuntien taloutta koskevaa tavoitteenasetantaa ei voi hävittää ja niputtaa vain yhdeksi alijäämää tuottavaksi kokonaisuudeksi**. Myös kuntien ja muun paikallishallinnon velkaantumisen taustat ovat hyvin erilaiset.

Kuntaliitto muistuttaa tässä yhteydessä myös, että kuntia olennaisella tavalla koskevat lainsäädäntöehdotukset, kuten Fipo-lakiluonnos, on käsiteltävä Kuntatalouden ja -hallinnon neuvottelukunnassa.

Ehdotettu uusi finanssipoliittinen lainsäädäntö merkitsee sitä, että rahoitusasematavoitteet tiukentuisivat jatkossa huomattavasti. Vuonna 2031 alkavalla vaalikaudella rahoitusasema tulisi asettaa siten, että julkisyhteisöjen velkasuhde laskee keskimäärin vähintään 1 prosenttiyksiköllä vuosittain 8 vuoden tarkastelujakson aikana. **Tiukemmat rahoitusasematavoitteet asettaisivat valtiolle ja paikallishallinnolle erittäin nopealla aikavälillä uusia, entistä suurempia miljardiluokan sopeuttamistavoitteita**. Rahoitusasematavoitteiden, erityisesti valtion ja paikallishallinnon, saavuttamista myös arvioidaisiin säännöllisesti.

On tärkeää, että lainsäädäntöön kirjatuilla tavoitteilla ja määräyksillä ohjataan julkista taloutta kohti tasapainoa ja velkaantumisen taittamista. Kunnat ovat osa paikallishallintoa ja osa julkista taloutta. Paikallishallinnon rahoitusasema ja menot vaikuttavat julkisyhteisöjen rahoitusasemaan ja nettomenoihin. Kunnilla on myös itsehallinnon myötä vastuu sopeuttaa talouttaan muun muassa toimintatapojen uudistamisella, veronkorotuksilla ja menoleikkauksilla.

Eri hallituskausilla tehdään lukumääräisesti vähintäänkin satoja kuntien tehtäviä ja taloudellista asemaa koskevia päätöksiä. Valitettavasti näiden päätösten joukossa on toistuvasti varsin tuntuja lisäyksiä kuntien menoihin, pistemäisiä muutoksia julkisen sektorin sisäisiin rahoitusvastuisiin sekä leikkauksia kuntien valtionrahoitukseen ilman, että samalla vähennettäisiin kuntien tehtäviä tai velvoitteita. Näin siitäkkin huolimatta, että hallitusohjelman tavoitteilla tähdätään julkisen sektorin rahoitusaseman vahvistamiseen. Käytännön politiikka ohittaa finanssipoliittisen lainsäädännön ja hallitusohjelmien tavoitteet hyvin helposti.

Pelkät leikkaukset kuntien valtionrahoitukseen eivät tuo julkiseen talouteen säästöä eivätkä kohenna sen velkasuhdetta. Ilman julkisen palvelulupauksen tarkastelua tuloleikkaukset johtavat vain veronkorotuksiin ja lisävelanottoon kunnissa sekä kuntien palvelujen leikkauksiin.

Voimakkaimmin rahoitusasematavoitteista on lipsunut viime vuosina valtio. Kuntaliitto on huolissaan siitä, että uusien sopeuttamistarpeiden edessä kuntien lakisääteisten palvelujen valtionrahoitus nähdään jälleen yhtenä keinona osaoptimoida ja luoda valtiontalouteen taloudellista liikkumavaraa.

Muuta

Kuntaliitto kiinnittää huomiota siihen, että asetuksen 11 artiklan 3 kohdan mukaan jäsenvaltioiden on kuultava kansallisen lainsäädäntökehyksensä mukaisesti kansalaisyhteiskuntaa, työmarkkinaosapuolia, **alueellisia viranomaisia** ja muita asiaankuuluvia sidosryhmiä ennen keskipitkän aikavälin suunnitelmansa toimittamista neuvostoon ja komissiolle.

SUOMEN KUNTALIITTO

[Nimi]
[Tehtävänimike]

[Nimi]
[Tehtävänimike]

Liite [Liite]

Jakelu [Jakelu]

Tiedoksi [Tiedoksi]